





լիս մինիստրութեան գործողութեան հղանակին, —ամբողջ մինիստրութիւնը ստիպւած է լինում հրաժարական տալ իր պաշտօնից, քանի որ ամբողջ մինիստրութիւնը համբար չէ իր բոլոր գործողութիւնները մէջ և ամբողջովին պատասխանատու է ազգի ներկայացուցիչներին առջև։ Սահմանադրական, պատասխանատու, կամ համարա չի առնւած մինիստրութիւնը, երբ չունենայով պարլամենտում իր ուղղութիւնը պաշտպանող մեծամասնութիւնը, ստիպւած է հրաժարական տալ, նա ամբողջովին, խնդրելով, իր առաջին մինիստրին հետ էլ, հրաժարական է տալիս, և ոչ թէ իւրաքանչիւր մինիստրը ջուկ ջուկ և առանձնապէս իր պաշտօնից հրաժարական է տալիս։ Իւրաքանչիւր մինիստր պատասխանատու է ազգային ժողովին առջև ամբողջ մինիստրութեան գործունէութեան համար, քանի որ կառավարելով իր մասն էլ, նա ենթարկւում է ամբողջ մինիստրութեան առաջնաց դժարութեան և մշակված պրոգրամային։ Նմանապէս և ամբողջ մինիստրութիւնը պատասխանատու է ազգային ժողովին առաջին իւրաքանչիւր իր անդամի, իւրաքանչիւր մինիստրի ամեն մի արած կարգադրութեան համար։ Այդ է պատճառը, որ սահմանադրական երկիրներում մինիստրական իւրաքանչիւր կարգադրութիւնը ընդունւում, նախապէս մշակվում է մինիստրների ընդհանուր խորհրդի մէջ և առաջարկվում է պարլամենտին, երբ ընդհանուր խորհրդակցութիւնից յետոյ հաւանութիւն է ստացել և ընդունվել է ամբողջ մինիստրութիւնից։

Բայց մինչև այժմ Գերմանիայում այդպէս չէր, ուստի և գերմանական սահմանադրութիւնը մինչև այժմ չէր կարելի կատարելաւ սահմանադրութեան և իրան Գերմանիային կատարելաւ սահմանադրական երկիր համարել։ Մինչև նոր կայսրի զահլի վրա նստելը գերմանական մինիստրութեան իւրաքանչիւր անդամը, իւրաքանչիւր մինիստրը պատասխանատու էր միմիայն իր մինիստրութեան գործունէութեան, իր սեփական կարգադրութիւնների համար։ Երբ թագաւորը, կամ պարլամենտը չէր հաւանում, զիցուր, ներքին գործերի մինիստրին այս կամ այն կարգադրութիւնը, այս կամ այն օրինակով, —միմիայն ներքին գործերի մինիստրն էր հրաժարական տալիս իր պաշտօնից, իսկ մինիստրութեան նրա միւս ընկերները և մինիստր-նախագահը մնում էին իրանց պաշտօնի մէջ, ամենին փոխադարձապէս պատասխանատու չը լինելով ընկերական (կոլլեգիական) կերպով իրանց մի ընկերի գործունէութեան համար։

Ներքինի վրայ Պերպլեան չեմ յիշեր որքան ներքինը գրեց. այսօր նորա մահացու թշնամին, ոչ կարծես թշնամի, այլ անձնական թշնամի, կը ներքողէ, թէպէտ չեմ յիշեր որ մի մարդ այնքան վաղ խօսած լինի պ. ֆախագեանի մասին որքան այդ պ. Պերպլեանը։—Ասորը ուղղափառ մարդիկ կը կոչուին։—Մարդ-եկիզեցոյ թաղ. խորհուրդն ալ յանձնատու եղած էր յանուն ազգին ըսել թէ «ֆախագեանի մահն համայն ազգն ի սուգ համախեցէ»։ Եկեղեցիներու փակեցումը մէջ ժողովուրդը ջնջեց այդ բաւերն։ Այն պահուն երբ ֆախագեանի մարմինը դուրս հանեցին ընդ մը վերջ դումարեցաւ Ազգ. ժողովը։

Ինչպէս դրած էի կը սպասուէր Երուսաղէմէն եկած տեղեկագիրն մը։ Այդ տեղեկագիրն մէջ Երուսաղէմայ միաբանութիւնը կը խնդրէ, որ Գաւրութիւն Պատրիարք շուտ վերադառնայ իւր աթոռն զի նորա ներկայութիւնն յերուսաղէմ անհրաժեշտ է։ Այդ տեղեկագիրն հետ միասին խրկւած էր նաև հաշուեցոյցն։ Կարգադրելով տեղեկագիրն ու հաշուեցոյցը, Ատենապետն առաջարկեց, որ ըստ օրէնքի խրկուի Համարակալութեան ղեկավարն առ ի ընտրութիւն։ Սակայն ժողովը նկատելով, որ այլ է Համարակալութիւն, այլ է տեղեկագիր, հարկ դատեց, որ տեղեկագիրն ուղարկութեան առնուի։ Հետեւաբար որոշուեցաւ, որ յաջորդ նստին որոշուի հետեւեալ խնդրին թէ Գաւրութիւն Պատրիարք պէտք է Պօլիս մնայ թէ Երուսաղէմ երթայ։ Եթէ որոշուի որ պէտք է Պօլիս մնայ, այն ատեն Երուսաղէմի նոր Պատրիարք պիտի ընտրուի։ Բայց որովհետև Գաւրութիւն Պատրիարք աւելի կուգէ Երուսաղէմի մշտնջենական աթոռը քան թէ Պօլիս վաղանցուկ աթոռը, և որովհետև Ազգային ժողովն ալ կուգէ, որ Գաւրութիւն Պատրիարք երթայ, հետեւաբար զալ նստին տարակոյս չը կայ թէ Գաւրութիւն

Իրերի այդ գրութիւնից օրուտ էր քաղում իշխան Բիսմարկ իր անձնական նպատակներէ համար։ Երբ մինիստրներից մին որ և է անաղու-թիւն, չը ունենում, հաւանութիւն չէր գտնում իր գործունէութեան վերաբերմամբ ներկայացուցիչների ժողովի, ընկալաւ իր կողմից։ Բիսմարկ անմիջապէս գտնում էր իր այդ ընկերին, թոյլ էր տալիս որ նա հրաժարական տայ իր պաշտօնից, իսկ ինքն իր միւս մինիստրներով մնում էին իւրանց պաշտօնի մէջ, չարունակում էին պիտի նրա տեղ իրանց մինիստրական նստարանների վրա և հրաժարված մինիստրի տեղ իշխան Բիսմարկ մի ուրիշ պետական մարդուն էր հրաւիրում։ Այդ նիստերի իրաւունքը յօդուտ ամբողջ մինիստրութեան, և վերջապէս բարձրացնում է ընկալաւոր, ազգային ներկայացուցիչների ժողովի հեղինակութիւնը, դարձնելով ամբողջ մինիստրութիւնը պատասխանատու ընկալաւոր առջև։

Եւ ահա Գերմանիայի նոր կայսրը, Ֆրիդրիխ III, որ արդէն իր հրապարակած մանիֆէստի մէջ յայտնել է, որ անշուղ կերպով կը հետեւէ սահմանադրական իրաւունքներին իր պետութեան մէջ անարատ կերպով վերահաստատվելուն, այս օրերս մի նոր և հաստատ քայլ էլ արել է այդ ուղղութեամբ, ազգացուցանելով որ ինքն ճշմարիտ սահմանադրական մարդ է, որ հասուն և լուրջ կերպով ըմբռնել, կուգէ է իր արած իւրաքանչիւր քայլը, իր արտասանած իւրաքանչիւր խօսքը։ Այս օրերս կանցելին ուղղած պաշտօնական մի գրութեամբ Ֆրիդրիխ III յայտնել է, որ անպարմար է համարում վերջին ժամանակներս Գերմանիայում ընդունված ձևը, թէ իւրաքանչիւր մինիստրը պատասխանատու է միմիայն իրան յանձնած պետական կառավարչութեան ճիշդ համար և վճռեց վերահաստատել ամբողջ մինիստրութեան և վճռեց ընկերական կամ հաւաքական (կոլլեգիական) պատասխանատուութեան պրինցիպը, որի հետեւանքը այն կը լինի՝ որ պետական բոլոր նշանաւոր հարցերը կը ընկնեն այսուհետև մինիստրական խորհրդի մէջ։

Այդպիսով, եթէ մինչև անգամ իշխան Բիսմարկ իր պաշտօնի մէջ կը մնայ և նրան կը յանձնվի նոր մինիստրութեան կառավարչութիւնը, որի բոլոր անդամները միմիայն մէջ գործունէութեան ընդհանուր, համբար չի պրոգրամ կունենան, այնու առաջինիւ Բիսմարկի մինչև այժմ անձնական եղած կառավարչութեանը վերջ կը դրվի և կառավարչութիւնը կը դառնայ մի հաւաքական կառավարչութիւն, պատասխանատու միմիայն ազգային ներկայացուցիչների ժողովին և կայսրի առջև։

Հետագայեալ վիճակը կայսրի կենդանութեան

Պատրիարք կը հռչակուի Երուսաղէմի Պատրիարք և նոր Պատրիարքի մը պէտքն անհրաժեշտ կը լայ։

Գաւրութիւն Պատրիարքին ալ գործին կուգայ այս կերպով խնդրին մէջէն ելնել, այդ պատճառաւ հրաժարական չը տուաւ։ Արդէն «Արեւելի» մէջ կայ ընդարձակ նկարագիր մը։ Աւելցնենք, որ նոյն օրն Ազգ. ժողովն ամբողջապէս վերջացուց Երուսաղէմի վանուց կանոնադրի վաւերացումը։

Մահաւոր Ազգ. ժողովին վրայ մի քանի տեղեկութիւններ «Արեւելի»։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԻ ԵՐՈՍԱՂԵՄԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ Ներկայ չըլանի Գ. Ե. Զ. և Է. նիստերու ատենադրութիւնը վաւերացուելէն յետոյ, Ատենապետն էֆ. ներկայեց Երուսաղէմայ Միաբանութեան կողմէ հասած երկու գրեր դուրս Ս. Պատրիարքին Ազգ. ժողովին յղած էր ի նկատառումն։ Ա. զրով, որուն կցուած էին երկու հաշուեցուցակը, միաբանական ընդհանուր ժողովը կը ներկայացուէր Ս. Գաւրայ վանուց մատակարարութեան 1886—87 տարեշրջանի հաշուեցոյցն։ Ինչպէս նաև 1887—88 տարեշրջանի ելմացոյցն։ Այս գիր, յետ ընթերցման համարակալութեան ղեկավարի յղեցաւ ըստ օրինի, Բ. գրով, զոր նոյնպէս ստորագրած էին պատրիարքական տեղակալ և ընդհանուր ժողովը նախագահ Գեր. Երեմիա եւ պրիւպորտ և Ատենապետ Գեր. Ատուածատուր կպիսկոպոս։ Միաբանութիւնը՝ նկարագրելէ յետոյ վանուց վիճակը, թախանձանք կը խնդրէր Երուսաղէմայ կանոնադրոյն ընդ փոյթ վաւերացումն և Ամեն. Գաւրութիւն Պատրիարքին դարձն յերուսաղէմ, որոյ պատրիարքական աթոռը թախուր կը մնայ։ Մայր Գիւսանը սոյն գիրն ևս նախորդին կից համարելով՝ Համարակալութեան Գիւսանին յղել կառավարիչէր, երբ խօսք առին երեսփոխանաց ուսմը դիտողութեան մը համար։

Ժամանակ իշխան Բիսմարկ իսկապէս իրան այն իրաւունքներն էր սեփականացրել, որ վաւերում են միմիայն թագաւորը սահմանադրական երկրում և նախագահը հանրապետութեան մէջ։ Նա կազմում էր մինիստրութիւնները և արձակում էր նրանց, իսկ ինքն պատասխանատու չէր լինում մինիստրութեան գործունէութեան եղանակի համար և մնում էր պիտի նստած իր տեղի վրա։

Այժմ Ֆրիդրիխ կայսրը, սահմանափակելով Բիսմարկի, կամ առհասարակ առաջին մինիստրի իրաւունքները, իր վերջին կարգադրութեամբ մի կողմից իրան է վերադարձնում այդ իրաւունքը, միւս կողմից սահմանափակում է առաջին մինիստրի իրաւունքը յօդուտ ամբողջ մինիստրութեան, և վերջապէս բարձրացնում է ընկալաւոր, ազգային ներկայացուցիչների ժողովի հեղինակութիւնը, դարձնելով ամբողջ մինիստրութիւնը պատասխանատու ընկալաւոր առջև։

Իր այդ վերջին կարգադրութեամբ Ֆրիդրիխ կայսրը փառաւոր կերպով վերականգնելով և Գերմանիայում վերջին ժամանակներում Բիսմարկի շնորհով խախտված և ոտնակոխ արած սահմանադրական սիստեման։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՌԻՔԻԱՅԻՑ

Տրապիզոն, 15 մարտի

Արդէն վեց տարի շարունակ զոյուրիւն ունի մեր քաղաքին մէջ հայ-կաթօլիկ Բարեգործական ընկերութիւնը, որի նպատակն է օգնութիւն բերել ընտանեաց։ Այդ ընկերութիւնը մինչև այժմ բաւականութիւն էր տալիս համայնքի կաթիլներին, բայց այսօր մի կողմից տիրող թանձրութիւնը, իսկ միւս կողմից չքաւոր և ամեն նիւթական միջոցներէ զուրկ ընտանեաց թիւ շատանալը, որոնք կը դան կը գաղթեն ուրիշ տեղերէ, պատճառ եղաւ, որ մեր բարեգործական ընկերութեան միջոցները չեն կարող ալ ևս բաւականութիւն տալ բոլոր թշուառներին, որոնց պարտ ենք մեր կարողութեան չափ օգնելու։

Համարել է, Տրապիզոնի մի քանի ունեւոր ընտանիքներն էլ կոչուին մեր ընկերութեանը կարողութեան չափ՝ յանձն առնելով ժամանակը աղքատ և թշուառ ընտանիքները, բայց այդ միջոցներով անհնար է եղած թշուառութեանը բաւականութիւն տալու։

Հետևապէս հայ-կաթօլիկ Բարեգործական ընկերութեան մասնաժողովը կը դիմէ ամեն սրտա-

ցաւ և մարդասէր անձանց, խնդրելով օգնութեան ձեռքը մեկնել կարօտեալներին և ամբողջ նրանց արտասուքը։

Այդ ընկերութեան գործին համակրող ազգայինները կարող են դիմել հետեւեալ հասցեով. Trébisonde. Pierre Missir, Caissier, Société de Bienfaisance.

Մենք հաւատացած ենք, որ բարի գործը միշտ վարձատրված կը լինի։

\*\*\*

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՌԵՐ

—Ինչպէս հեռագրում են Բերլինից Ֆրիդրիխ կայսրին մրգելով (մասա՞ անելով) բժշկելը ալ ևս չէ շարունակվում, որովհետև փորձը ցոյց տուեց, որ մրգելը վատ է ազդում ջղային համակարգութեան վրա, և սաստկացնում է կոկորդի ցաւը։

—Փարիզից հեռագրում են, որ սահմանադրութեան վերադարձնում առաջարկութիւնը, և այն յաղթութիւնը որ տարան դրա կողմնակիցները պատգամաւորների ժողովում, ահագին տպաւորութիւն թողեց ամբողջ Ֆրանսիայում։ Միապետականները ենթադրում են, որ այժմ իրանց ծրարագրները աւելի անջողութիւն կունենան։

—Գերմանիա Բուլանթէ վճռել է այժմ անձամբ պրոպագանդա անել իր ընտրութեան համար։

—«Nord» լրագիրը լսել է, որ բոլորական հարցի վերաբերեալ բանակցութիւնները շուտով պէտք է սկսվեն և հիմը կայ կարծեւ, որ վճռական հետեւանք կունենան։ Ի դէպ կարող ենք աւելացնել, որ յիշուի բոլորական հարցը մի նոր շրջանի մէջ կը մտնի շուտով, եթէ իրադրութիւնն այն լուրը, որի մասին մեզ հեռագրում են Բերլինից, այն է, եթէ Բատենբերգ ամուսնանայ գերմանական այժմեան կայսրի վիկտորիա աղջկայ հետ։

—Բուխարեստից գրում են, որ ընդիմադրական կուսակցութիւնը վճռել է շարունակել իր պրոպագանդային պաշտպանութիւնը ամենաանհաշտ կերպով։

—Բերլինից եկած տեղեկութիւնների վրա հիմնվելով անցեալ անգամ հաղորդեցինք, որ յունաց թագաժառանգը նշանվել է գերմանական կայսրի աղջկայ հետ. այժմ ինչպէս հեռագրում են Աթէնքից, այդ լուրը ճիշդ չէ։

Ժողովը երկրորդ գիրն, որ Ս. Պատրիարքի դարձը կը խնդրէ յաթո՞ւ Ս. Երուսաղէմի։ Գետոյ ժողովը ցաւակցութիւն յայտնեց հանգուցեալ մի քանի երեսփոխանաց համար, ինչպէս Տօք. Բով. Շիշմանեանի, պ. ֆախագեանի համար։ Գաւաղիկայ նիստը ութը կամ տասն և հինգ օրէ է։ Պատրիարքն ութ օրէն կուգէ։

Ինչ որ նախորդ նամակիս մէջ հասցնելով գրած է, ստորոգ նա։ Գաւաղիկայ եպիսկոպոս Սրուանձտեանց Պօլիս հրաւիրուած է կառավարչութեան կողմանէ. իւր մեղքն է ռուսաց Ալեքսանդրական ընկերութեան անդամ ընտրուելն ու իւր զրքերն յորոց մէջ «Գրոցն ու Բրոցը» մասնաւոր ուշադրութիւն գրաւած է, իւր հրատարակմանէ տասը տասն և հինգ տարի վերջ։ Պատրիարքն անցեալ շաբաթու Մեծ-Եպարզոսին երբ գնաց Սիւնոն պէյի հետ միասին, ներկայացուցեր է ընդարձակ տեղեկագիր մը Հայաստանի հարստահարութեանց։ Մեծ-Եպարզոսը խոստացած է ընտրութեան առնուլ և հարկ եղած անօրինութիւններն ընել։

Պօլիս ձերբակալեալ հայերն որոց մեծ մասը վանեցիք են, և որոց ոչը ըլլանին նոյն օրին գրած ենք, երկու օր առաջ փոխադրուեցան Կիտրոնական բանտը։ Լրագիրը կը հրատարակեն թէ՛ այդ բանտարկեալը պիտի ներկայանան ի դատարան ըստ օրինի դատուելու և եթէ յանցաւոր են պատժելիս Սակայն կը լսենք թէ ընդհակառակն այսօր կամ վաղը պիտի աքսորուին հեռաւոր վայրեր։ Իցէ թէ սխալ լուր առած լինէնք։ Երեկ մի քանի անձինք դիմեցին Գաւրութիւն Պատրիարքի, որ միջնորդէ կառավարչութեան քով այս դժբաղդներուն համար, բայց Պատրիարքը պատասխանել է թէ ոչինչ կրնայ ընել։

Հայկակ

Հետեւաբար որոշուեցաւ. Ազգ. ժողովը յառաւորական նստի Որակարգն անցունել միաբանական

